

דרש דרש משה והנה שרף ויקצף דחטאתא מתבע תבעי משה

לקט בהיר

רש"י

של ר"ח מביא רבינו לקמן בפסוק י"ו לשאת את עון העדה, וכו' אין פלוגתא הכל מודים ששרף של ר"ח לצדו: טל) אכמזב בקצרה. מוכן פלוגתתם של ג' תנאים ר' נחמיה ר' שמעון ור' יהודה לפי הגמ' ורש"י דזבחים כדי להקל הבנת דברי רבינו בפסוקים הבאים: ר' נחמיה סבר מי שמת לו מת הרי הוא כדין אנינות כל אומו יוס וגם כל אומו לילה מן

והחלקו בדבר* (חכמי ישראל) (תי"ב - זבחים ק"ה) יש הומרים מפני עומתה שנגעה בו נשרף^ט, ויש הומרים מפני אנינות נשרף^ט, לפי* שהוא קדשי דורות, אבל בקדשי שעה סמוכו על משה שאמר להם צמנחה ואכלוה מלוח^ט: דרש דרש. שתי דרישות שישנו ונשתאת י"ב י"ג

המורה, וכשזוה אוחס משה לאכול המנחה היחה כוונתו מיד ביום ולא להמתין עד הלילה, כי אין נפ"מ, ומזוה לאכול קדשים במקדש האפשר, והם אכלו גם בשר ב' שעירי חטאות שעיר שמיני ושעיר נחשון שהם קדשי שעה כמו המנחה ושרפו שעיר ר"ח שלא יוותר עד הבקר, שכל הכהנים היו אונינים עד הבקר, ומשה קצף שהשב שיאכלו כל הקדשים אפילו קדשי דורות באין חילוק ודן אהרן לחלק ביניהם והודה לו, ור' יהודה ור' שמעון סוברים כאחד שלא מפני אנינות נשרף רק משום ששהו כל הקדשים בלי אכילה כדי לאכלם בלילה ונגעה עומתה בשעיר של ר"ח (ומשה לא ידע מזה) לכן נשרף, אך נטענת משה וחשובת אהרן יש חילוק ביניהם, ר' שמעון סובר אנינות לילה אינו שייך מן המורה (רק מדרבנן) וכשאמר משה קחו את המנחה ואכלוה חשב משה שבזה המיר להם לאכול כל קדשים מיד שאין להם דין אנינות בכלל, והם שרפו שעיר ר"ח ובשאר הקדשים המתונו עד הלילה, וטען משה ב' דרישות, למה שרפחם של ר"ח ולמה לא אכלתם השאר, היה לכם לאכול מיד את כולם באין חילוק, ודן אהרן שלא הותר לנו שום אנינות, ומה שאמרת אהה משה בצווי מהקב"ה לאכול המנחה לא לאכלה מיד, ואין צווי זה שום שייכות עם אנינות, אלא להשוות דין מנחת קדשי שעה לדין מנחת קדשי דורות שהשריית הוא באכילת הכהנים, אבל אנינות לא הותר שהרי יש ברירה לאכול הכל בלילה (ושעיר ר"ח נשרף מפני הטומאה), ור' יהודה סבר אנינות לילה בכל מקום מן המורה, אבל כאן הותר להם אנינות לילה ולא אנינות יום, מאחר שאין כהנים אחרים בלית ברירה נחות דרגא אחד, ואין חילוק כלל בין קדשי שעה או דורות, לזה שהו הכל עד הלילה ונטמא של ר"ח ונשרף, אבל משה חשב שהיה חזק בל כלל גם לאנינות יום לכל הקדשים, לזה דרש דרש ב' דרישות ממ"נ ידעתם שהותר לכם אנינות מה זו שהייתם היה לכם לאכול הכל מיד כמזותה ולא לשהות ולא היה נטמא, וההתרשלות גרם הטומאה, ואם לא ידעתם שהותר לכם אנינות מה יועיל. השהיית ועל מה תחכו ותמתונו היה לכם לשרוף הכל, והשיב אהרן ידענו שהותר האנינות אבל רק אנינות לילה והודה לו: (מ) זו דעת ר' שמעון ור' יודא, שמעשה שהיה כך היה שנגעה עומתה בשל ר"ח ולא בשאר, דאל"כ מה נשמנה זו מאלו: (מא) נשרף מיד שלא יבא לידי נותר, וזו שיטת ר' נחמיה, וסבר שאנינות לילה מן המורה א"כ כל הכהנים יהיו אונינים עד שיהיה נותר: (מב) הגם שאחם אונינים, והוא הדין לשעיר שמיני ושעיר נחשון שגם הם קדשי שעה, ואכלו אוחס מיד בזריזות כמלות אכילת קדשים:

אור החיים

הלדיקים ובפרט כהני ה' המכפרים בעד העם: **מזו. דרש** דרש משה וגו'. הומר אני כי משה לא החליע בדעתו להתירו באכילה^ט, והר"ה ממה שלא אמר להם דינו כמו שאמר להם צמנחה (פסוק י"ב) קחו את המנחה וגו', שאם היה בדעתו צפישעות להתיר היה לו לומר קחו את החטאת, מה תאמר שאמר דין המנחה וחשב כי אין הפרש ציניהם כל עיקר ולרוב פשיעות שהיה לו הדבר לא הוצרך לומר, אם כן לא היה לו לדרוש כי

אור בהיר

(עב) לא טעה מהפך להפך. (עג) וחשב שנשעת מעשה ישאלו אוחו. (עד) פי' דרש וחקר בדעתו מה משפטו. (עה) לעלמו

והא אתוקד
אתקמך בג
רמיקר: י' נ
חטאתא בצ

(הללו), מפני
אלו, כך הוא
בשביל כבוד
(וכעס כ"ה) (ח)
דבריו (י"ג) (י"ד)
החטאת בו
שינוי ונשתאת י"ב י"ג
לאכלו אלו, וזה
על שהיית שאר
שהוא שיטת ר'
שמה שאמרתי
הב' אם לא כן
בחר לו רש"י
פירושא דרישה
הדרישות היו
וכעס כנגד זה
שעשו עשו בזה
בא שרק משום
הבנים דיבר ה'
על צנו או אלו

עדיין לא יז
שאמר לבסו
יותר היה לו
ולא לשורפה
וצחורת כה
ומפני מה
רחוקים, כי
ואיך יזנו

של שעיר.
יהיה פי' והנה
על הח"כ, למה

אונקלוס

ויקרא י שמיני

קמב

והא אתוקד ורגו על אלקעור ועל
איתמר בני אהרן דאשתארו
קמימר: י מדין קא אכלתון ית
חפאתא באתר קדיש ארי קדש

על־אלעור ועל־איתמר בני אהרן
הנותרם לאמר: י מדוע לא־אכלתם
את־החטאת במקום הקדש כי קדש

רש"י

לקמב בהיר

(הללו), מפני מה נשרף זכ"י ומפני מה נאכלו*
אלו, כך הוא בת"כ"י: על אלעור ועל איתמר.
בשביל כבודו של אהרן הפך פניו כנגד הצנים
וכעס"י (ה"ס): לאמר. חמר להם השיבוני על
דברי"י (ה"ס): (י) מדוע לא אכלתם את
החטאת במקום הקדש. וכי חן לקודש אכלוה,

שינוי ונסחאות * לא נאכס

(מג) זה פי' והנה שורף, שדרש ושאל מפני מה והנה שורף,
ולא ששאל עליו מה נעשה בו, שמהיכן חשב לשום דבר
להיות שואל עליו, אלא שמע שנשרף וזה שאל, ומדכתיב ב'
פעמים דרש הרי ב' דרישות: (מד) פי' בת"כ הוא כן, ולא
בגמ', ובגמ' איתא מפני מה חטאת זו נשרפה ואלו מונחות
ופירש"י למה מונחות להמתין לערב ולא נאכלו היום עכ"ל,
גם בדרש"י שלפנינו ובת"כ יש גורסים ומפני מה "לא"
נאכלו אלו, וזה לפי שיטת ר' יודא ור' שמעון, והם באמת ב' דרישות, חדא על שריפת שעיר ר"ח שלא ידע שנטמא, וחדא
על שהיית שאר הקרבנות, שלפי סברתו היה להם לאכלס חיקף כמדת אכילת קדשים ולא להשהותם, אבל לפי גירסת שלפנינו
שהוא שיטת ר' נחמיה היא באמת דרישה אחת, אלא נראה כב' דרישות, שהוא בדרך ממה נפשך, דרישה הא' אם ידעתם
שמה שאמרתי במנחה כי בן נויית באניעות יאכלוה וזה אכלתם שעיר שמיני ונחשון למה א"כ שרפתם את של ר"ח, ודרישה
הב' אם לא בן הנחתם וזה שרפתם את של ר"ח למה א"כ אכלתם השאר, ואע"פ שזה קצת דחוק שהוא באמת דרישה אחת
בחר לו רש"י לפרש כאן כשיטת ר' נחמיה המתאים יותר לפשוטו שב' הדרישות היא מכה שעיר ר"ח, משא"כ לאורך
פירושה דרישה הב' אין לו שום שייכות עם שעיר ר"ח, והכתוב אומר ואת שעיר החטאת דרש בלשון יחיד משמע שכל
הדרישות היו על של ר"ח לבדו (ג"א): (מה) פי' על אהרן כעס, וכן הוא בפירוש בת"כ ו"ל מלמד שחן פניו כלפי בניו
וכעס כנגד אהרן עכ"ל, וההכרח שהלא אל אהרן דיבר בין לפניו ובין לאחריו, ועוד היאך שייך לכעוס על הבנים הלא כל מה
שעשו עשו ברשות ופקודת אביהם, ולכל הפחות היה לו לכעוס על כולם (רא"ם), ועוד מיותר לומר בני אהרן, ודאי להדגיש
בא שרק משום שהם בני אהרן שפך עליהם כעס המגיע לאביהם (מ"ל), וההכרח שהפך את פניו, שאל"כ היאך נשמע שאל
הבנים דיבר הלא גם אהרן היה לפניו (ג"א): (מו) פי' הרשע לדבר ולהשיב, כי לפעמים כשהרצ כועס על תלמידו או אב
על בנו או אדון על עבדו כועס ומועק בלשון שאלה, ואין זה אומר שמחכה לתשובה ממנו, אדרבה יש לו לידוס ולסחוס פיו

אור החיים

הנותרים לאמר. אומרו לאמר"י, יתבאר על
דרך אומרים ז"ל (ויקרא פי"ג)
הנותרים אמר ר' פנחס ולואו שלא נשחרתם
ע"כ. והוא אומרו הנותרים לאמר פירוש הנותרים
לאמר ענין אחר"י, והוא דברי ר' פנחס, ובתורת
כהנים אמרו לאמר אמר להם השיבוני על דברי
פירוש הרשע להשיבוני שלא ימנעו ללד ראותו בקלף
עליהם, עוד יראה על דרך אומרים ז"ל (צ"ר ע"ג)

אור בהיר

של שעיר. ע"ז שהיה אחר אומרו דרש אמר והנה שורף, מזה נראה שקודם הדרישה לא ידע שנשרף. ע"ז שלפי רז"ל
יהיה פי' והנה שורף שהדרישה היתה למה והנה שורף. ע"ז למי יאמרו. ע"ז מניח הנותרים אמר ענין אחר. ע"ז דק"ל
על הח"כ, למה להם למדרש מהפסוק, פשיטא שזריכים להשיב, הלא שאל להם מדוע, ומיך שלפעמים אדם קפץ על תלמידו בלשון

משנה

ד"ה יש
יש
א קדשי
מר להם
דרישות

על קדשים
שיר ר"ח
עין חילוק
דשים בלי
אהרן יש
חשב משה
ד הלילה,
אהרן שלא
ייכות עם
תור שהרי
אבל כאן
דשי שעה
שים, לזה
ולא היה
היה לכס
שמעשה
נותר, וזו
ע אוננים,
ים:

בו, אלא
המנחה
יר עזים
א קדשי
ק) והיה
) ודרש
ש אחת
הנה וגו'
ילו הוא

(ד) לעמו

הָעֶרְבִי: מֵא וְכָל־הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ עַל־
הָאָרֶץ שָׂקֵץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: אִם בָּל →
הוֹלֵךְ עַל־גְּחֹן וְכָל | הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע

מִסָּאָב עַד רַמְשָׁא: מֵא וְכָל רַחֲשָׁא
רַחֲשָׁא עַל אַרְעָא שְׂקָצָא הוּא קָא
יִתְאָכֵל: מֵב בָּל דְּמַהֲלָךְ עַל מְעוּדָי
וְכָל דְּמַהֲלָךְ עַל אַרְבַּע עַד קָא

יחול ית
הו ית

לקט בהיר

רש"י

להשלימה (מ"ל), אבל אין זה מספיק, שא"כ למה לא פירש
רש"י בן צפעס ראשונה בפסוק כ"ד, אלא פשוט הוא שגריך
טבילה ואין הכתוב ואין רש"י גריך לאומרו, אלא רבינו בא
למחך הוא"ו של וטמא שאין לו שום קשר עם הקודם, וכי
מפני שביבס בגדיו הוא טמא עד הערב, לזה פירך שהוא
באופן שפירשנו לעיל אצל כלים טמאים בפסוק ל"ב במים
יובא (ואף לאחר הטבילה) וטמא עד הערב (ורק ואח"כ)
וטהר, וכן הוא כאן אלא ששאר הטבילה נכח ועליו חוזר
אומרו וטמא עד הערב, ולזה לא פירש רש"י בן צפעס כ"ה
אלא נטר עד דמפרש פסוק ל"ב במים יובא וגו' שבוה הבין
מה שמפרש כאן (ד"ד), והש"ס כתב זאת ברמז כל שהוא

שמש: (מח) השורין על הארץ, להגויא את
היחושין שבכליסינ^(מ"ג) (ושבפולין), ואת הזחיק^(מ"ד)
שבצדשים (מ"ג - חולין ס"ז), שהרי לא שרצו על הארץ^(מ"ה)
אלא בחוק האוכל, אבל משיצאו לאויר^(מ"ו) ושרצו הרי
נאסרו: לא יאכל. לחייב על המאכלי^(מ"ז) כחובל
(מ"ח), ואין קרוי שרץ אלא דבר נמוך קצר רגלי^(מ"ט)
שאינו נראה אלא כרוחש וגד: (מב) הולך על גחון.
זה נחש (מס - מס), ולשון גחון שחייבה^(מ"א), שהולך שח
ונופל על מעויו: כל הולך. להביא השלשולין^(מ"ב), ואת
הדומה לדומה^(מ"ג) (מס - מס): הולך על ארבע. זה

בין ק"מ:
את משא
הנגע אין
והאובל
ואל אומר
לא יאכל
למה ואין
לא משא,
הר צבית
אין שיטור
ה"כ - זה
אך הערב

ואמר עליו „והנראה לי כתבתי“, וכבר כתב בן צפה"ק דברי דוד: (פח) פירש"י מין קטניות לידרא"ש בלע"ז: (פט)
פירש"י רולונ"ש וכמין יחושין הן אלא שבצדשים זיוין שמן עכ"ל: (צ) וזה דוקא כשהתחילו להיות כשהפרי היה כבר
בחלוש, אבל אם היו כבר צשעת שהפרי היה מחובר באיין א"כ כששרצו בפרי כאילו שרצו בארץ שהלא מחובר הוא לארץ
ונאסרו אפילו לא יצאו לאויר, והא לך לשון רש"י בחולין שכיון שמהלכת התולעת בחוך הקישות והיא מחוברת לקרקע הרי
היא כשורצת על גבי קרקע, אבל אם התליעה בחלוש מותרת התולעת, במה דברים אמורים כשלא יצאו לאויר העולם אבל אם
יצאו הרי שרצו על הארץ ונאסרו עכ"ל: (צא) פי' על הארץ לאו דוקא קרקע, שכל אויר העולם נקרא ארץ, ואפילו נשארו
על הפרי, ואפילו רק מקלחו יצא, ואפילו חזר לחוך הפרי, ופשוטו שכל ספק בזה לחומר, לפיכך כל זה נאמר להלכה ולפרש
פשוטה דקרא, אבל לא למעשה חו"ש: (צב) כבר אמר הכתוב לעיל פסוק י"ג בשרץ המים לא יאכלו, ופירשו בו לחייב את
המאכלין, ושם פירש רבינו הכרחו, והוא הדין כאן שאין חילוק בין שרץ המים ובין שרץ הארץ, ואמר הכתוב דבר א' ב'
פעמים, חד להאכיל לגדולים וחד להאכיל לקטנים, ולזה דקדק רש"י במקום אחד לומר „קטנים“ וכאן השמיטו: (צג) פי'
אין בשרצים סימן טהרה וטומאה, וממילא שאין בהם ספיקות, אלא כל שהוא נמוך שרץ הוא וחייב המאכל אוחו לאחרים,
וכעין זה פירש רש"י לעיל פסוק י"ג אחר שפירש לחייב את המאכלין, כלומר זהיר ושומר כשאתה נותן ומוכר דבר מאכל
לאחרים שלא יהיה בו חשש איסור: (צד) פי' אין גחון פירושו מעים או כרס, אלא מושאל הוא על נחש הולך על כריסו,
והוא לשון ארמי, וחז"ל משתמשין בו (כתובות מ"ט): ההוא גברא גחין ונשקיה, גחין לחיש ליה לרבא (ב"ב ל"ב):
ועוד: (צה) פירש"י חולעים ארוכים כנחש והן הנמצאות באשפה עכ"ל: (צו) פי' אפילו אינו דומה ממש כמו השלשולין
שדומין לנחש שאין לו לא ידיים ולא רגלים, שאפילו יש לו קצור רגלים והולך על גחונו וכדומה:

נשאו יהיה
שמע שמה
אי אפשר
לה מטמא
בר צנהמה
יצת „בה“
דוקא
עו בו, אבל
א דטומאה
צד והאוכל,
ממש, אלא
פי' קודם
א ומה אין
אך אכילה,
למו והנשא
כדי לדרוש
כבר ידענו
לריך כיבוס
א בגדים לא
ובא רבינו

אור החיים

התוספת ע"ה^(מ"ג) כ"ג, דממה שאמר הכתוב
(מלכים ב' ע"ג) בחלק חרעאל יאכלו הכלבים אלמא
הכילה כלבים שמה אכילה וכו', ואם כן לנד
פרעו הדינים לריך להוסיף דברים רבים, וכסף

אור בהיר

קמא) פי' דף כ"ג בנכרות.

שול הכלב
מו שכתבו

עַד כָּל־מְרֵבָה רַגְלִים לְכָל־הַשָּׂרֵץ
הַשָּׂרֵץ עַל־הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי־
שֶׁקֶץ הֵם: ^{כג} אֱלֹהֵי־שֶׁקֶץ אֶת־
נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשָּׂרֵץ הַשָּׂרֵץ וְלֹא
תִשְׁמְאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם: ^{מד} כִּי אֲנִי

סניאות רגלאין קבץ רחשא
דרחש על ארעא קא תיבקרנן
ארי שקצא אנן: מג קא תשקצו
ית נפשתיכון בקב רחשא דרחש
וקא תסתאבון בהון ותסתאבון
פון בהון: מד ארי אנא יי אלקכון

לקט בהיר

צד) לשון רש"י גדל מאה רגלים קורין לו, פ"י משום שיש לו
הרבה רגלים קורין לו בעל מאה צדק גזומא: צח)
כלומר לא תאכלו אותם, שטומאת מגע או משא אינו משקץ
רק במחוק, אבל מידי דאכילה או שהיה הנכנס בגוף משקץ
גוף ונפש (רא"ם): צט) שהרי כתיב אחריו ונטמאתם בם,
ואין זה טומאת מגע ומשא שהוסר ונטהר בטבילה (ג"א),
ואלו הם ב' לאוין שעובר עליהם האוכל שרצים מאחה מין
שיהיה: ק) אמר דבר אחד ב' פעמים ולא תטמאו בהם
ונטמאתם בם, ודאי שהראשון אזהרה והשני עונש, ומאי עונש
היא זאת הלא הוא בעלמו טימא עלמו, ודאי שפירושו אם

רש"י

עקרב (כס - כס): כל. להצויה את החפשות,
השקרבוע בלע"ז, ואת הדומה לדומה (כס - כס):
מרבה רגלים. זה גדל, שרץ שיש לו רגלים מרחושו
ועד זנבו: לכהן ולכהן (כס - כס), וקורין לנטפיד"ש:
(מג) אל תשקצו. באכילתן (משיה ש"ה), שהרי
כתיב נפשותיכם ואין שיקון נפש צמגע, וכן ולא
תטמאו באכילתן: ונטמאתם בם. י"ח"ס אתם
מטמאין בהם בארץ חף אני מטמא אתכם בעולם
הצא וציטבת * מעלה (יח"א ל"ב): (מד) כי אני ה'

שינוי וטומאת . וכשיבד על מעלה

אור החיים

שיכון לומר שריבין ישראל להזהר לכל יכנסו
לפיהם אפילו צהיבם הדעת, כי ההפרש שבין
השוגג למזיד (מזיד) צמליחות זה כשוגג כמזיד, כי
התיעוב יעשה מעשהו בנפש אדם אפילו צהיבם
הדעת, אלא שיבטנה הפגם צמטעה מזיד העשה
נפשו שקן וצבוגג תעמא נפשו ותעמעס, והוא
אומרו ולא תטמאו ונטמאתם בם. ולריך האדם
לחבר צתוספת צהירות חרות בכל דבר אשר יכנס
האוויר והארצות כולן יחד ואין לך גידולי קרקע שאין
בהם מהשיקוק שומר נפשו ישמור את הדבר:
מד. כי אני ה' אלהיכם. פירוש ומשונה
אומה ישראלית לקדושה ועברה שלא
צחר ה' ליקרה אלוה אלה לישראל, לזה לריך
להרחיק מן העומתה:

אור בהיר

קמב) חולטים שפירשו מפירות לאויר העולם אפי' חזרו אח"כ.
רמ"ל. קמב) שם ו"ל לא הוליתו זה מהכחוב. קמדה) פ"י ההפרש דוקא לענין עונש אבל לטמאת אין הפרש. קמו)
קמז) נא לחרך מה טעם זה על ונטמאתם בם, אם בעצמם של שרצים
חמ"ף, מלשון טמטם, כלומר ב' דברים טמאת ומטמטם.

ותתקדשון וק
קדיש אנא
נפשתיכון בק

אלהיכם. כשם
והתקדשתי, ק
והייתם קדו
למעלה. ולעו
עליהם צלחון
שאמרו בגמרי*
ארבע ממלה
שינוי וטומאת . לצי
ותשלו מישיבה ש
דבוק ומקושר ככ
והתקדשתי בעוה
ולעיל אמר להפך
אמר ארחק אתכם
אלא אפי' לעוה"צ
בלאו ימירה: קו
מבשרם לא תאכלו.
לאכילה ולא נאמר
לא יאכל, א' צפסו
צאות הקודם שהג
הם שרץ הארץ נ"י
נפשותיכם צבהמה

והתקדשו

לכל יכנס לגופ
(חולין ה'): הי
לדיקים עלמין,
איסור הנכנס
צזה. עוד ירצה
לכל תעמאו ו
ואור ופירש צ

לטמא ולטמטם.
הכחוב נחגלה כווי

אונקלוס

ויקרא ח צו

קי

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ
 וַתִּקְהַל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדְּבָר
 אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת: וַיִּקְרַב
 מֹשֶׁה אֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בְּנָיֵינוּ וַיִּרְחֹץ
 אֹתָם בַּמַּיִם: וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַבִּתּוֹנֶת →

בְּנֵשׁ לְתַרְעֵ מִשְׁכַּן וּמִנָּא: ד וַעֲבַד
 מֹשֶׁה כְּמָא דִּי פְקִיד יְיָ יְתָה
 וְאִתְבְּנִישַׁת בְּנִשְׁתָּא לְתַרְעֵ מִשְׁכַּן
 וּמִנָּא: ה וַאֲמַר מֹשֶׁה לְבְנִשְׁתָּא
 דִּין פְּתִיגְמָא דִּי פְקִיד יְיָ לְמַעְבְּרֵי:
 וּקְרִיב מֹשֶׁה יְת אֶהֱרֹן וְיִת בְּנֵהוּ
 וְאִסְחֵי יְתֵהוּן בְּמֵיָא: ו וַיֵּהֵב עֲלוֹהֵי

לקט בהיר

רש"י

ויקרא: (ה) זה הדבר. דברים שחלו עושה
 לפניכם לוגי הקב"ה לעשות, ואל האמרו (לכבודי)
 ולכבוד אחי אני עושה, כל הענין הזה (דפרשת
 מקומות (ב"ב): ו) כשאלם מדבר עם חבירו פעמים
 שרצו להדגיש איזו תיבה או מאמר ובנקל יכול לעשות זאת בהרמת ותנועת קולו ומעקימת שפתיו ניכרת מחשבתו, מה שאי
 אפשר להעלות על הכתב, אבל כמה שלפנינו מוכרח הוא מן הכתוב שהדגוש והכוונה בכל המאמר מונה בתיבת "הי",
 שלכאורה על איזו דבר מראה תיבת "זה", גם אמר לזה ה' לעשות ולא ראיתי כאן שילוח אותם שום דבר שהעדה לריכה
 לעשות, רק מספר הכתוב מה שעשה משה בעלמו, א"כ ודאי שעל זה מראה תיבת זה הדבר, וזה נשלם כל המאמר ונדגש
 תיבת ה' וכמו שאמרנו, ופשוט שהכוונה בו להמנולות מחמת ענוותנותו: (ז) מה שאשמש ואעשה העבודה ז' ימים:

אור החיים

מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, והנה משה
 היה עושה מעשים שאסור לעשותם אפילו עבד
 עברי (לדונו"י) לרחוק אותם צמים וכיו' כל גופם
 וכל סדר המעשה, ואין לך זלזול גדול מזה, אשר על
 כן (ק"ג) הקדים לומר זה הדבר אשר לזה ה' מפי ה'
 נאמר לי לעשותו, ודוקא זה ולא אחר כי המלך
 אסור לעשות כן הגם שיחפץ למחול, כי דוקא זה
 הדבר ללד שהפה שאסר מלך שלא ימחול על כבודו
 הוא שהחיר ולי לעשות. עוד ירצה על דרך מה
 שאמרו ז"ל בתורת כהנים צפסוק וירחן אותם צמים
 צאותה שעה זכו בקידוש ידים ורגלים וצבולת יום
 הכפורים ע"כ. והוא אומרו זה הדבר (ק"ג) אשר לזה
 ה' לעשות לדורות, כי צוה חכו בקידוש ידים ורגלים
 ועבולה צום הכיפורים לדורות:

ד. ותקהל העדה וגו' (י) חולי כי צראותם
 מעשה משה שלקח אהרן ובניו
 והבגדים וגו' נקבלו מעלמנו"י. או ירצה להודיע
 שהחוקים המוקדם לכל ישראל צפתה אהל מועד,
 כמו שדרשו ז"ל (צמד"ר כאן) צפרשת הקהל וגו',
 וכאן יודיע הכתוב שכן היה:
 ה. ויאמר וגו' זה הדבר וגו'. אמר ק"ג)
 להודיעם לבל יערערו על הדבר
 בקרח וכעדתו צחובצם כי מלצו ומרצונו היה
 עושה. ומעתה אין טענה לקרח כי שוגג היה שהרי
 הודיעו צעפת מעשה כי זה הדבר הוא מלות ה'
 ולא מלצו ורצונו של משה. עוד ירצה על דרך אומרים
 ז"ל (ש"ר צ' צחיים ק"צ) כי משה מלך היה דכתיב
 (צרכה ל"ג) ויחי ציבורן מלך וחקן (כתובות י"ז).

אור בהיר

צו) ק"ל דבר זה נכלל באומרו ויעש משה כאשר וגו'. (צו) כאומרו ותקהל, ולא אמר ויקהל משה. (צח) ולמה להקדמה
 האחת. (צט) וכ"ש ארין לעבדו. (ק) שלא ילמדו ממנו הלכה לדורות, ולא לכבוד עלמו הוא דורש חו"ש. (קא) ויחיה פי'

אֶהֱרֹן וְיִת
 קְבוּשָׁא וְיִת
 וְיִת תּוֹרָא
 דְּכַרְוִין וְיִת
 כַּל בְּנִשְׁתָּא

ה שבעת ימים
 שאין מוקדם
 קחנו בדברים"
 ואת וגו'. אלו
 בואתה תלום,
 חזרו בשעת
 יעד. זה אחד
 (צרכה"י) (תנח" -

ופירושו של אין
 ונה החקר אלוק
 מלינו כונה גם
 והמלאים, גם
 עבודה, גם היה
 מיני שהיו הכנה
 מחמת השראת
 חחק רק מרצונו,
 ה' את העם על
 אלו היה נמשע
 יחוש מן העונות
 ואל"ת אלל קרה

צרכנות וקיים
 מר לו קח את
 לת זה משכחת
 בקרבחו לפני
 ית:

צב צפ' תלזה פר'
 זמו, שהרי סוף פ'
 כפ' ויקרא ופ'
 אל המונח.

וַיַּחְגְּר אֶתֹּךְ בְּאַבְגֵּיט וַיִּלְבַּשׂ אֶתֹּךְ
 הַמְעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הָאֶפֶד וַיַּחְגְּר
 אֶתֹּךְ בְּחֹשֶׁב הָאֶפֶד וַיִּאֲפֹד לוֹ בֹּו:
 ה וַיִּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן
 אֶת־הָאֹרִיִּים וְאֶת־הַתְּמִיּוֹם * וַיִּשֶׂם
 אֶת־הַמְצַנֶּפֶת עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל־
 הַמְצַנֶּפֶת אֶל־מִוֶּל פָּנָיו אֶת צִיץ הַזָּהָב
 נֹזֵר הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
 מֹשֶׁה: י וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־שֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה
 וַיִּמָּשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ
 וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם: יא וַיִּזְוּ מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ

ית כתונא ונרו יתה ביהמנא
 ואלבש יתה ית מעיקא ויהב
 עלוהי ית אפודא ונרו יתה בהמן
 אפודא ואחמן לה בה: ה ושוי ית
 עלוהי ית חושנא ויהב בחושנא
 ית אוריא וית תמא: ו ושוי ית
 מצנפתא על רישיה ושוי על
 מצנפתא לקבל אפודי ית ציצא
 דדהבא בליקא דקודשא כמא די
 פקוד יי ית משה: י ונסיב משה
 ית משחא דרבותא ורבי ית
 משכנא וית כל די בה וקדיש
 יתהון: יא ואדי מנה על מדבחא

רש"י

לקט בהיר

חצי המורה בפסוקים

המלוואים) פירשתי בזהה תלוא: (ח) את האורים.
 כתב של שם המפורש" (יוחא ב"ג): (ט) וישם על
 המצנפת. פחילי הכלת הקצועים בלין נתן* על
 המלנפת", נמלא בלין תלוי במלנפת: (י) ויו ממנו
 על המזבח. לא ידעתי היכן נלעווה" בזהות הללו:
 שינוי נוסחאות י נתן.

(ח) ונקרא אורים ותומים שמאלר ומתמם את השאלה
 שנשאלה ממנו, ולא הניח אחריו שום ספיקות כמפורש
 בזהות תלוא: (ט) מפורש היטב צפ' תלוא וצפ'
 פקודי: (י) ר"ל אם עשה כן פשוט הוא שנלעווה הגם
 שלא ראינו ולא ידענו מקום הלואה:

אור החיים

שהיא משיחת המשכן ואין מקום לטעות מאומרו
 קח את שמן המשחה ראשונה שימשה אהרן קודם
 לציפה בגדיו, שהרי כבר אמר והלצפת את אהרן
 וגוי ומשחת אותו, אלא ודאי שבועתו הוא להקדים
 לציפה הבגדים קודם למשיחת המשכן יי, ומה
 שהקדים משיחת משכן צפרשת פקודי לציפה בגדי
 אהרן ולמשיחתו אינו אלא למשיחתו דוקא, אלא ללד
 שלא לזה הכתיב להפסיק בין מלות הבגדים למלות
 המשחה של אהרן לזה אמר כל דיני אהרן יחד,
 ולעולם לא תקדים משיחת המשכן וכליו אלא
 למשיחת אהרן ולא לבגדים כמו שגילה כאן כמכר:

י. וימשה את המשכן וגוי. טעם שהפסיק בין
 לציפה אהרן למשיחתו במשיחת
 המשכן וכליו, ללד שמלינו שזכר ה' במשיחת
 המשכן וכליו קודם למשיחת אהרן כרשום צפרשת
 פקודי (מ' ע'), ומן הראוי היה להקדים משיחת
 המשכן גם לציפה בגדי אהרן כרשום שם, וטעם
 שלא עשה כן ללד בדקדק מאמר ה' כאן צפרשה זו
 (פסוק צ') שאמר לו קח את אהרן וגוי ואת שמן
 המשחה וגוי, ואת משיחת המשכן קודמת גם
 לציפה בגדי אהרן היה לו לומר קח את שמן
 המשחה שהוא דבר שיעשה ממנו המלואה הראשונה

אור בהיר

(קב) ויש טעם בדבר, שקודם כל יהיה הכל מוכן, המשכן וכליו

זה הדבר אשר אני עושה, כדי לקיים אשר לזה ה' אחכס לדורות.

שבע זמנין ו
 כל מנוחי וי
 לקדשותהון:
 דרבותא על
 יתה לקדשו
 ית בני אהו
 ונרו יתהון
 כובעין כמ
 משה: י
 דחמאתא ו
 ית ידיהון
 דחמאתא: י
 ית דמא ויה
 סחור סחור
 מדבחא וית
 דמדבחא וק
 ונסיב ית ו
 וית חצר כב

(יב) ויצק.
 ואח"כ ניתן
 לזה (כריסות)
 (טו) ויחמא
 ליכנס לקדו
 עליו. משה
 או מספק טומ
 ויקדשהו אין פ
 עשה שום פעו
 והקידוש), אלא
 מקומות שמכפ
 אכן אחת גדולו
 הוא וצריך לשי
 הזה, שמתן קו
 והלאה לשום ד

הוא רשימו איתו זעיר דלא אתחזי ולא

אתגליא וכו' ר"ל שאף שנרשמים בו כל העולמות, מכל מקום אינו אלא בכחינת העלם בלבד ושורש, אבל עיקר הרשימו של כל האותיות הוא כמו"ס ששם הוא כזע"ק שהרי מקור האותיות עצמן הוא בכינה ראצילות עלמא דאתי דמתמן נפקו אתון, ובמ"ס הם כרשימו בלבד. מה שא"כ באוריא הוא בחינת שורש לכו. וז"ס א' זעירא וויקרא אל משה. כי כבר כתבנו שוד הקרבנות הוא שהם עולים ליהי ניחוח לאוריא עילאה דרך נוקבא דחוטמא ששם הוא פירשקא, עמוד שדרך שם עולים לעלמא דאתי מ"ס ונהניס מזו השכינה מאור דאוריא. ולכן הקרבנות הם קיבא דכל עלמין שהוא בסוד בטישו כמ"ש וכו'. והו"ו דא דקרבנין כמ"ש והיש על המזבח תוקף בו לא חכבה, שהאש הוא סוד בוציא והוא סוד אש של מעלה שהוא דמות אריה גימטריא ר"ו נכוד"ה שהוא שורש הגבורות כירוע.

ושם הוא סוד האש אות ש"ן שהוא ג' יודין וג' ויין וכ' למטה. ג' יודין הוא סוד האור היוצא מאוריא דרך הקומא, ואח"כ נתארכו ונעשו מהם ג' ויין והוא סוד ג' ויין של אות ה'. וג' יודין הם ג' קוצין של אות י' והם סוד ג' טוחין ג' היות דמורס. והכי הוא שבו הם מתייחדים כירוע שכמו"ס הוא מוח אחד רק שנחשבים לג' היות, וא' של אש הוא סוד בטישו דבוציא דכנו מ"ס. והמזבח עצמו הוא סוד האוריא. ולכן היה ל"ב אמה בסוד ציור א' כשאשר החלק אותו תקבל י"ו ו"י העולים ל"ב והוא בספר בריית עולם שאות א' היא כרוא דקרבנין. ולכן אמר קרא לא חכבה בכדי שלא יפסוק היונוג העליון ע"י הקרבן הקרבנות כמ"ש. ולכן החילת פרשת הקרבנות רפו סוד א' זעירא וויקרא בסוד רשימו זעיר כמבואר.

דרתיבין עלאין, דהא הוא חמא מאחר דלא הוה נהיר כל כך ויחזקאל ראה דמות המרכבות העליונות, כי הוא ראה ממקום שלא היה מאיר כל כך. תאנא למדנו כגוונא דלעילא אית לתתא מינייהו בעין שלמעלה יש למטה מהם וכן בכלהו עלמין, בלהו אחידין דא בדא ודא בדא וכן בכל העולמות, כולם אהוים זה בזה וזה כזה ואי תימא לעילא יתיר דחמא וא"ת שראה אותם יותר למעלה תנינן, משה חמא מאספקלריא דנהרא וכלהו נביאי לא חמו אלא מגו אספקלריא דלא נהרא למדנו, משה ראה מאספקלריא המאירה וכל הנביאים ראו מאספקלריא שאינה מאירה דכתיב ואראה מראת אלהים, וכתיב כמדבר יב אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע וגו' לא כן עבדי משה וגו' וכתיב פה אל פה אדבר בו.

א"ר יוסי ת"ח. דנביאין בלהו לגביה בנוקבא לגבי דכורא שכל הנביאים לגביה הם כמו נקבה לגבי הזכר דכתיב פה אל פה אדבר בו ומראה. ולשאר נביאים כתיב במראה אליו אתודע. במראה ולא מראה. כ"ש יחזקאל דאפילו מראה לא כתיב ביה לא כתוב בו אלא מראת חסר. וכ"ש דכתיב במשה ולא בחידות אלא כל מלה על בוריה. זכאה איהו דרא דנביאה דא שרי בגווייהו אשרי הדור שנביאות שרוי בתוכם.

א"ר יוסי ברבי יהודה, אפין באפין חמו ישראל זיו יקרא דמלביהון, ולא הוה בהון סומין וחגרין וקטיעין וחרשין פנים בפנים ראו ישראל זיו כבוד מלכם, ולא היו בהם עיורים והגרים ופסחים וחרשים. סומין משמע דכתיב וכל העם רואים. חגרין דכתיב ויתיצבו בתחתית ההר. קטיעין חרשין, ונעשה ונשמע. ולזמא דאתי כתיב ולעת"ל כתוב, ישעיה לה אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם.

וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. רבי יהודה פתח ההלים קו מי ימלל נבורות ה' ישמיע כל תהלתו. בכמה ארחין אורייתא אסהידת בבר נש דלא יחוב קמי מאריה בכמה דרכים התורה מעידה על אדם שלא יחטא לפני אדוני בכמה ארחין יחוב ליה

נ פ ש	ביאור המאמר	י ד י
<p>מאספקלריא דנהרא וכו' למדנו, משה ראה מאספקלריא המאירה וכל הנביאים ראו מאספקלריא שאינה מאירה. וכבר הסברנו במקומות אחרים ענין אספקלריא המאירה ושאינה מאירה.</p> <p>א"ר יוסי ת"ח. דנביאין בלהו לגביה בנוקבא לגבי דכורא שכל הנביאים לגבי משה רע"ה הם כמו נקבה לגבי הזכר כי כמו שהנקבה מקבלת מהזכר כך כל הנביאים שאינם ממשות, ולכן נקרא רבן של נביאים דכתיב שאל משה כתוב פה אל פה אדבר בו ומראה ואצל שאר נביאים כתיב במראה במראה ולא מראה. ר"ל שהנביאים הם מהמלכות שהיא נוקבא אבל משה נבואתו מועיד שהוא דבורא. מתקדש מלך. ותרמ"ק חכב, במראה ת"ת אתודע למטה, ושאר הנביאים מסתכלים בכח מראה ולא מראה עצמו כי לא השינו המראה עצמו כמו משה כ"ש יחזקאל דאפילו מראה לא כתיב ביה לא כתוב בו אלא מראת חסר נמצאנו מדברים בני מדרגות. א. מדרגה משה רע"ה שכתוב אצלו מראה. ב. מדרגה נוספת שכתוב עליה במראה, והיא מדרגת אהרן ומרים והנביאים בדרגה של משה שהיא מאירים בזכות פרע"ה. ג. מדרגת יחזקאל ושאר הנביאים שכתוב בהם מראת חסר, שהיא נחותה ממדרגת אהרן ומרים. וז"ש זכאה איהו דרא דנביאה דא שרי בגווייהו אשרי הדור שביאי זה, דהיינו משה רע"ה, שרוי בתוכם ובכללו זכו למדרגת גולה משאר הנביאים.</p>	<p>שראינו לעיל. מהרמ"ק והנה, לאחר שנאצלו ד' חיות אלו באצילות דהיינו תת"ם, נשתלשלו למטה לחיות מרכבה בסוד נה"ם. וכן המשיכו להשתלשל באותה מתכונת, דהיינו ד' חיות המרכבה בעולם הבריאה ונקראים שם ד' עמודי הכסא. וכן יש מרכבה בחיבל ק"ק דבריאה וכן בחיבל הרצון דבריאה. וכן בעשיית יש מציאות בעין זו ד' מרכבות של סוסים שראה זכריה הנביא. נמצא שבאשר מדברים על ד' חיות, צריך לדעת באיזה עולם מדברים. ואומר ויחזקאל חמא דמות דרתיבין עלאין יחזקאל ראה את המרכבה בסוד האצילות, רתיבין עלאין, היינו מרכבות העליונות, להוציא מהאפשרויות האחרות שראינו. והנה הבריאה הוא הוחמת המלך החקוקה כשבעת, שהוא ברור ומאיר. והוצירה הוא בחינת הוחמת שטות שהוא מאיר פחות. והעשית הוא חותם של טיש שמאיר עוד פחות. ואומר שיחזקאל ראה ממקום דלא הוה נהיר כל כך הוחמת שטות דהיינו בעולם היצירת. מהרא"ו. והרמ"ק כתב: ויחזקאל ראה דמות, היינו מה שמתדמת מדרגת אחר מדרגת ממעלה למטה עד שירד למקום שלא היה מאיר כל כך. ע"כ מהרמ"ק תאנא. כגוונא דלעילא אית לתתא מינייהו בעין שלמעלה יש למטה מהם, כמו שראינו לעיל בשם הרא"ו. ואי תימא לעילא יתיר דחמא וא"ת שיחזקאל הנביא ראה את ד' החיות ממקום געלה יותר, דהיינו מהאצילות, זה אינו שהרי תנינן, משה חמא</p>	

סדר הצגה 22 פיוול י' ז' ק' נ' פ' ש'

עיטא דלא יסטי מארחוי לימינא ולשמאלא בכמה דרכים נותנת לו עצה שלא יסור מדרכיו ימין ושמאל בכמה ארחין יחייב ליה עיטא הויך יתוב קמי מאריה וימחול ליה בכמה דרכים נותנת לו עצה איך ישוב לפני אדוני וימחול לו דתנן, שית מאת ותלת עשר זיני עיטא יהיב אורייתא לבר נש למהוי שלים במאריה ששינו, הר"י סוגים של עצות נותנת התורה לאדם להיות שלם עם אדוני בנין דמאריה בעא לאוטבא ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי ביון שארונא רוצה לחטיב לו בעוה"ז ובעוה"ב ויתור בעלמא דאתי ויתר בעוה"ב דהא תנינן, כל מה דקודשא בריך הוא אשלים ליה לבר נש מאינן טבאן דזכי בהו בעלמא דאתי אשתלים בהו מאי טעמא משום דעלמא דאתי דקודשא בריך הוא הוי כי למדנו, כל מה שהקב"ה משלים את האדם, מהטוב הזה שזוכה לעוה"ב הוא נשלם. מדוע, לפי שהעוה"ב הוא של הקב"ה והבי תנינן וכך למדנו האי עלמא לקבליה דעלמא דאתי לא הוי אלא כפרוזדור לגבי טרקלין שהעוה"ז כנגד העוה"ב הוא כפרוזדור אל טרקלין וכך זכ"ה ההוא זכאה, כדיריה זכי וכשהצדיק זוכה, בשלו הוא זוכה דתניא, כתיב דכריס יח ונתלה לא יהיה לו כקרב אחיו. מ"ט, משום דה' הוא נחלתו. זכאה חולקיה מאן דזכי לאחסנא אחסנתא עלאה דא אשרי חלקו מי שזוכה לרשת נחלה עליונה זו זכי בה בעלמא דא ובביתא דהאי עלמא, כך בעלמא דאתי ובביתא עלאה קדישא זוכה בה בעוה"ז ובבית של עוה"ז, כך זוכה בעוה"ב ובבית העליון הקדוש דכתיב ישעיה נ ונתתיה להם בביתי ובחומותי יד ושם. זכאה חולקיה דההוא זכאה דמדוריה עם מלכא בביתיה אשרי חלקו של אותו צדיק שמדורו הוא עם המלך בביתו.

ר' שמעון אמר זכאה חולקיה דההוא זכאה דזכי להאי אשרי חלקו של אותו צדיק שזכה לזה דכתיב ישעיה נה אז תתענג על ה'. עם ה' לא כתיב, אלא על ה'. מאי על ה'. אתר דעלאון ותהאין אתמשכן מיניה ותאבין להתוא אתר מקום שעליונים ותחתונים נמשכים ממנו ותאבין לאותו מקום דכתיב החלים קבא מאין יבא עזרי, וכתיב הניאל ז ועד עתוק יומיא מטה וקדמוהי הקרבוהי ועד עתוק יומין הגיע והקריבוהו לפניו ותיאובתא וענוגא דצדיקיא לאסתכלא לההוא זיוא דכל זיוא מיניה נפקא ואתמשכן מגיה כל אינון כחרין ותאות ועינן הצדיקים להתבונן באותו זיו שכל מיני הזיו יוצאים ממנו ומשכבים ממנו כל אלה הכתרים. תו אר"ש עוד אמר רשב"י תנינן בהאי קרא למדנו בפסוק זה אז תתענג על

ידיד ביאור המאמר נפש

השבינה ושם היא עיקר דירת הצדיקים ולא בעוה"ז שהוא רק בית שער שאינה אפילו דירת. מהרמ"ק.

ר' שמעון אמר וכו' וז"ל הרמ"ק: חולק על מ"ש שיזכו עד הבית ואמר שיש עוד שכר למעלה ממנו דהיינו בסוד הכתר. ומדייק עם ה' לא כתיב ר"ל כמו שהת"ח מתענג עם הבניה כן תתענג אתה, אלא על ה' דהיינו למעלה אתר דעלאין מקום שהעליונים, היינו הספירות ותתאין אלה הנמצאים למטה מהנמצאים אתמשכן מיניה נמשכים ממנו בסוד שרשי הנמצאות מחכמה והחכמה מושרשת בכתר. ומכאן ראינו שאפשר לאדם לינק מהכתר דכתיב מאין שהוא הכתר יבא עזרי. ומכאן ראינו שאפשר לנפשות הצדיקים להתענג בבחינה הזאת וכתיב ועד עתיק יומיא מטה וקדמוהי הקרבוהי ועד עתוק יומין הגיע והקריבוהו לפניו ומדבר שם בנשמת מלך המשיח, ומפסוק זה נלמד שאפשר לנפשות לעלות לשם. ועוד אומר שחכמה הכל הוא כהר ותיאובתא וענוגא לאסתכלא לההוא זיוא ותאות ועונג להסתכל באותו זיו כי כל מציאות האור והזיו הנמצא כספירות מוצאו בשם מהרמ"ק.

תו אר"ש עוד אמר רשב"י סופיה דקרא מה כתיב מה כתיב בסוף הפסוק והרכבתיך על

בכמה ארחין יחייב ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה וימחול ליה בכמה דרכים נותנת לו עצה איך ישוב לפני אדוני וימחול לו ועינן בעיונים דהי' היאך יהיב דתנן, שית מאת ותלת עשר זיני עיטא יהיב אורייתא לבר נש וכו' הר"י סוגים של עצות נותנת התורה לאדם להיות שלם עם אדוני. והנה מתוך הר"י, ש"ה מהם הם פרצות שדרך בהם תנפש ותכרת מאור החיים. ורמ"ח מהם הם דרך החיים ליבנס אדם אל החיים הנצחיים. והקב"ה גילה לישראל ע"י תורת את הסגולות האלה שדרכם ישמור עצמו מנוק המזיק לנפש והתקרב אל החושת. וזה מהשם שהקב"ה הפיץ לתת שכר לאדם ולהשיב לו בעוה"ז ובעוה"ב. ויתור בעלמא דאתי ויתר שכר יקבל בעוה"ב לפי שאין הקב"ה פורע לאדם שכר מצות אלא פירות המצות בלבד. יתר על כן הקב"ה מנישו בעוה"ז מעט עונותיו כדי לזכותו בעוה"ב רוב מצותיו מאי טעמא, משום דעלמא דאתי וכו' ועיקר האדם הוא בטולמו של הקב"ה כדי שיטמא עמו הקב"ה בעולמו האמיתי. וכך למדנו האי עלמא לקבליה דעלמא דאתי וכו' שהעוה"ז כנגד העוה"ב הוא כפרוזדור אל טרקלין, ולכן בעוה"ז טובתו אינה שלימה ואין רעתו רעה. לכן כתר הקב"ה היה לאדם את השכר השלם בעולם השלם ששם הוא עיקר

קיימא ברעותא לקיימא כולא יודע שהאירא הוה מגלה את אורו במצת דעתיקא קדישא, ומצח דעתיק נקרא רצון כסוד מצח הרצון. ולכן נקרא רצון שהוא החסד המקיים כל העולמות כמ"ש לעיל ושם הוא סוד היוציה כמ"ש ותנתי את אשר אחון וכו' וע"ז אמר הקב"ה למשה שביקש ממנו הראני את כבודך והוא סוד האי אירא עילאה ששם סוד א' (שתצוי לשנים יו רי כנ"ל) עולה בנימטריא כבודו והוא כבודו יתברך שכל העולמות מושגתים שם בבחינת שלימותו בבחינת כב"ח (בעל בלתי תכלית) שאין השגה לשום נכדא והוא סוד קיבוץ שבר הנצחי עין לא ראתה אלתי"ם וזולתיך וכו' והוא עין עילאה פנימאת. ושם היה משה רע"ה רוצה לירד מפני מה יש צדיק וטוב לו וכו'. והשיב לו יתברך אני אעביר כל טובי על פניך וכו' שירדע שמשא רע"ה היה כמדונת ז"א והי"ג מידות שהזכיר בפרשת כי השא הוא סוד משיכא ד"ג תיקונים דעתיקא אל הו"א. ועל זה אמר לו שבלתי אפשר לו שישג אור האורא בעצמו שהוא בבחינת כב"ח לפי שלימותו יתברך רק אתר שנתלבש במר"ם ע"י הקדומא, ומשם הוא רבות משא לדיקנא דעתיק ומשם לדיקנא דז"א. והרי כאן ג' מסכים: א. קדומא דאירא עצמו שמו"ם מקבל האור מאורא ע"י הקדומא. ב. מסך שערות הדיקנא שאור מר"ם הוא הפנימיות משא רבות הנמשך בהם, וא"כ השערות עצמן הוא מסך שני. ג. הוא סוד קדומא דאתפסיק בעתיקא קדישא מטיבורו ומשם למטה עומד הו"א. וא"כ יורד הארת הדיקנא דעתיק לדיקנא דז"א ע"י מסך הפרסה. וזה שאמר לו השי"ת אני אעביר כל טובי על פניך, הם סוד י"ג מדות הדיקנא שלו שהוא דרגא רמשה, ואו קראתי בשם ה' לפניך. כי הו"א עצמו נקרא אלהי"ם בערך עתיק, אבל בעת שנמשכים אורות עתיק לז"א או נקרא גם הוא בשם הו"ה כירוע ותנתי את אשר אחון וכו' כמש"ל שזה תליא באורא עילאה אלא שנתעלם במסכים הנ"ל. ולכן לא היה יכול משה להשיג זה כמ"ש רז"ל ואמר לו יתברך הנה מקום אתי, הוא סוד הצמצום באמצע עתיק שהוא מקום לעולמות התחתונים ע"י הצמצום כירוע. ושתיקין בנקרת הצור, יודע כי משה רע"ה היה במדרגה

← אַתְּ דְּבָרֵי הָעַם אֱלֹהֵיהֶם: וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בֵּא אֵלֶיךָ
 בְּעַב הָעֲנַן בְּעַבֹּר יִשְׁמַע הָעַם בְּדַבְּרֵי
 עֲמֹךָ וְגַם־יִבְרַךְ יְאֻמֵּינוּ לְעוֹלָם וַיְגִד

וְאָתִיב מֹשֶׁה יְת פִּתְגָמֵי עָמָא
 קְדָם יי ט וְאָמַר יי קְמֹשֶׁה קָא
 אָנָא מִתְנַגְדִּי קָד בְּעִיבָא דְעֲנָנָא
 בְּדִירָא דִישְׁמַע עָמָא בְּמִקְדָּוֵתֵי
 עָמְךָ וְאַף קָד יְהִימְנוּן לְעָלָם

לקט בהיר

רש"י

כב) ולשון המכילתא בעב הענן בענן עבה, ר"ל עב זה אינו שם דבר אלא שם תואר (הגם שמן הסתם בא קודם המתואר ואתריו התואר) וענן שמו, אלא שהוא יותר עב מהרגיל, כלומר באותו חלק מהענן במקום שהוא עב, ויש לו שם מיוחד והוא ערפל (ג"א: כג) מתיבתא לעולם דייק עו"ה: יתחוק האמונה בהם כשיראו את כבודי בענן גם ישמעו בדברי עמך הרי שגיבא אחת, ולא רק כך אלא לעולם, שהרי ראו ושמעו שיש מליאות לדבר זה שידבר הקב"ה אל האדם ומי

אלא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממש, שלא חמר הואיל ויודע מי ששלחני, אינו לריך להשיב (הכ"ל: ט) **בעב הענן**. במעבה הענן, חבו ערפל (כס: דגם בך. גם צנצואים הבאים אחריו) (כס: ויגד

אור החיים

מחשבת ישראל כי הוא יודע נסחרות בכליות האדם (כ"ל) ומכל שכן הנגלות עוד החזיר הדברים פעם ב', והטעם הוא לשבח החשובה (כ"ל) כאשר אבאר בסמוך. או ירצה על דרך אומרים ז"ל (מכילתא) שאמר ה' למשה החזיר לי חשבה, לזה אמר וישב פירוש כי ללד החשבה שאמר לו ה' השיבני וכו' הוא שששה (כ"ל), כי זולת זה מי יגיד לפני יודע כל צרוך הוא:

את דברי העם וגו'. אין הכוונה שהשיב שקבלו לעשות אלא השיב לה' אופן סדר החשבה שענו כולם יחדיו על דרך שפירשהו (כ"ל), ולא להודעה אלא נחכוון בזה לפאר לרומם עם בני ישראל על כמה בחינות טובות אשר חגיד אופן החשבה, ולזה החזיר משה הדברים לפני ה' על דרך אומרו (ד"ה א' י"ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד (כ"ל):

ג. הנה אנכי בא אליך וגו'. אולי שיכוון לומר לו כי ללד שיהיה ה' רגיל לדבר עמו פנים בפנים לזה אמר אליו שידבר עמו באופן אחר דהיינו בעב הענן ולא יהיה הדיבור כל כך רוחני כרגילות הקודם, ונתן הטעם צבור ישמע העם כשידבר עם משה ואם ידבר כסדר הראשון באספקלריא המאירה אין כח בישראל לשמוע הדברים לעולם רוחניותם, וה' חפץ שישימע המאמרים לישראל, ואמר לו שמלבד חכלית זה שישמע העם המלצה מפי הבורא ויש בזה חיזוק האמונה בצבא (כ"ל) עוד יש חועלת שיאמינו במשה לעולם בשאר מלוצ כשילוח אותם על פי ה'. ונחכוון ה' בזה גם כן לרצות משה שלא יקפיד על המעטה כבודו מאופן הדיבור הרגיל (כ"ל):

יאמינו לעולם. פירוש לעולם לדורות הבאים יאמינו באמלעותך בכל הנצואים (כ"ל) על

נעשה ונשמע, ומשה חזר ואמרו פעם ב'. (ק"ג) פירוש גם קודם שאמרו. (ק"ד) דרך משל דבר טוב ומשובח שאדם שומעו כמה פעמים בכל פעם ששמעו מתענג ממנו. (ק"ה) ואם יאמר ויגד או ויספר יהיה נשמע שמעלמו הביא החשבה ללא נורף. (ק"ו) חזר דוקא לדרך הא' בפירוש חזית וישב. (ק"ז) דוד המלך אמר כן הגם שידוע זאת לידע ועד. (ק"ח) ק"ל למה הקדים הקב"ה לספר למשה שיבא אליו, ולא ראיתו שיעשה זאת בכל פעם, ואם בשביל ישראל כדי שיכתי עמם, היל"ל הנה אנכי בא אליהם, עוד קשה חזית בעבור, כי מחמת שיבא ה' אליו בענן צבור זה יראו כבודו, אבל לא מפני זה ישמעו. (ק"ט) דבר זה נשאר נכח חזית וגם, ובה לתרץ בזה אומרו וגם כך, ובמי עוד יאמינו חוץ ממשה. (ק"י) שזה לו ירידה לנורף עליה, שמחמת זה יתוק נצחיתו. (ק"יא) וכי משה יהיה עמהם לעולם. (ק"יב) ופירוש חזית כך על ידך.

אור בהיר

קמ"ג) פירוש ל באמצעותך על י אוחזו אליו השנ לעולם בכל עו הנבחר. קנ הפילוסופים י' באומרו ישמע. ולפרש חזית וגו' יאמינו בנצואים יאמינו כי דיבר

דרך שכתב ר לשונו כל נצי מאמינים בו שזוה משה צ עד כאן. וכת ללד המופתויו והם עדים בו לפרש (כ"ל) וגם רמז גם על כשיבא גם כן כי האוחזות ה' על אמונ בנצואה זו יש האוחזות זולת אחת לב צדנו במשה (כ"ל) וז' ב' ובמשה ומה גם מע ובו ילדיקו ו נצואים ללד וגדולים כאוי נצואהם על שאין כן מש שעשה משה ישראל וכו' מעלמו כי ו שהאמינו יש

אור החיים

מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקַדְשֵׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבָּסוּ שַׂמְלֹתֵיכֶם: יֵאָדָּו וְהָיוּ נֹכְדִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעִינֵי כָל־הָעָם עַל־**

וְחַוֵּי מֹשֶׁה יָת פְּתָנְמֵי עַמָּא קִרְמֵי יֵי וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲזִיל לְוֹת עַמָּא וְתִזְמְנֵן יִקְמָא דִּין וּמָחָר וַיְחַרְוֵן לְבֹשֵׁיהוֹן: יֵאָדָּו וַיְהוֹן זְמִינֵן לְיִקְמָא תְּלִיתָאָה אַרְי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה יִתְגַּלִּי יְיָ לְעִינֵי כָּל

עמא על פורא
ית עמא קח
אסתקרו לבון
ולמקרב בסו
בפורא אתקט
תקרב בה ין
יתרגם או אש

לקט בדור

רש"י

(אור"ח: כד) שהרי רק נהשכמה עלה כללעיל (רא"ם: כה) על דבר זה שאמר להם מפי הקב"ה הנה אנכי בא וכו' ישמע העם וכו', שרונם לשמוע ממך, פי' מסכימים על דברך: כו) ר"ל דבר זה פשוט הוא ומוכן לכל שאדם מתאוה ומשתוקק לשמוע ולראות מלכו בתפארתו, ומחמת רוב פשיטות השמיט הכתוב תשובתם והסכמתם (בא"י), ובמילתא איתא דבר אחר רלוניו לראות את מלכיו, ורבינו לא אמרה בדבר אחר, אולי דעת רבינו שהם דברי משה שאמר הוץ ממה שמסכימין על דברך עוד שמעתי מהם דבר אחר שרונם גם לראות (ב"ב: כז) ב' דברים תיקן בזה רבינו, קודם אמר פי' תיבת וקדשתם שיעשה אותם להיותם קדושים, כלומר זמין אותם לקדושה, ואח"כ מפרש הענין שאין זו הזמנה בדין של משה, כי גמה זמין אותם אלא יורה אותם ויזהירם

משה את דברי וגו'. ביום המחרתיי שהוא רביעי לדבר: את דברי וגו'. תשובה על דבר זה"י, שמעתי מהם שרונם לשמוע ממך, הינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך"י, רלוניו לראות את מלכיו (ע: י) (ויאמר ה' אל משה. אם כן שמחיקין לדבר עמם, לך אל העם: וקדשתם. חימתם (הייך - חגיגה), שיכינו עלמם"י היום ומחר: (יא) והיו נכבדים. מובדלים מאשרת"י (ע: י) ליום השלישי. שהוא שש"י בחדש"י, ובחמישי בנה משה את המצבה תחת הכר ושחיס עשרה מצבה, כל הענין האמור צפרשת וחלה המשפעים (ע: י) ואין מוקדם ומאוחר צבורה: לעיני כל העם. מלמד"י שלא היה צהם סומא שנתרפאו

כולם (מכ"י) -
תחומין"י לסי
לאמר. הגבול
ולכלאח"כ, וזה
אפילו בקצהו
לנסקלין שהם
גבול שתי קומ
שני נוסחאות י"י וי"י
להראות להם שע
צריך להזהירם מ
היכן התחלת הה
שאלא נעשה לנו
גמר אומר רש"י
למעלה וגם למט
הכתוב השמים נ
שרק משה יאמר
לאמר השמרו ו
דיבור בדרך לא
אפילו בקצהו (ו)
אחד והאדם נש
מקום אפילו כז
לדורות, ומאומ

שני נוסחאות י"י וי"י

אור החיים

בנבואתו דכתיב (פסוק י"ט) משה ידבר והאלהים יענו בקול וכמו שדרשו ז"ל בכתוב (מכילתא) יעויין שם דבריהם: **ויגד משה וגו'.** (י"ט) אולי שכגיד לו שהסכימו לשמוע דברי ה' מפיו"י) כמאמר ה' בעבור ישמע העם וגו', או שאין לריך עוד אות להאמין במשה שכבר האמינו במשה כי הוא נביא. ומכון ההגדה היא"י), לימוד זכות על ישראל לדב"י).

ולדבריהם ז"ל שאמרו (מכילתא) שהגדה היא שאמרו ישראל רלונו לשמוע מפי ה' (י"ט), ולמאן דאמר לראות את מלכנו ודוייק לשון הגדה"י) שהם דברים קשים שיבקש עזר לשמוע קול אלוהו או לראות כבודו יתברך. והגם כי מנינו שאמר ה' בעבור ישמע העם לא אמר שידבר עמהם אלא דדברו עם משה ישמעו הם ובקשהם היתה שידבר ה' עמהם, וטעם ההגדה הגם שלא יכחד ממנו

אור בדור

העם דבריו עמך, ומה שאמרו גם בניאים שאחר כך הוא מה שאמר הכתוב וגם כך וגו'. קב"ג לא נאמר כאן שום דברי העם, ומה הגיד משה. קב"ג פירוש לעמוד מן הצד ולשמוע כשידבר ה' אל משה. קב"ג פירוש ולמה להגיד לידע מחשבות. קב"ג שמסכימים על רצון השי"ת האך שיהיה. קב"ג פירוש שידבר דוקא לנו ולא למשה. קב"ג ולא אמר וישב או

ההעד על זה פסוק ע"ו
בט) וזה אלינא דכו"ע אלא שר'
ל) שאל"כ מיותר הוא, ובפרט תיבת "כל", והוסף רש"י לומר
אלה הגם שהיו צהם סומים (נתרפאו, וההכרת, שהרי זו הנוטה,
ז"ל שאל"כ מיותר הוא, ובפרט תיבת "כל", והוסף רש"י לומר
הגם שהיו צהם סומים (נתרפאו, וההכרת, שהרי זו הנוטה,
ז"ל שאל"כ מיותר הוא, ובפרט תיבת "כל", והוסף רש"י לומר

הקדימה מנ

ספר

קדושת לוי

על התורה והמועדים
קדושות ולקוטים

ממרוץ הגאון הקדוש, רבן של כל בני הגולה,
עטרת תפארת ישראל, מליץ טוב לעמו

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע

אשר נדפס לראשונה בחלקו בחיי הרה"ק המחבר זי"ע,
סלאוויטא תקנ"ח, ואחר הסתלקותו יצא לאור בשלמות
על ידי בניו הקדושים זי"ע

ועתה יוצא לאור במהדורה חדשה ומפוארת,
בהוספת מראי מקומות, ציונים,
הערות, השוואות, מפתחות ותולדות

נערך ונסדר על ידי
מיכאל אריה ראנד

בהוצאת מכון "הדרת חן" אשדוד

שנת רבי לוי יצחק בן שרה שאשה זי"ע לפ"ק
סיון תשס"ה

מכתר כהונה הוא בירושה מן האב, וזרעו מיוחס אחריו. והנה ישראל יש להם קדושת אבות, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו (זכרים לב, ט), ובחר ה' בישראל מחמת כי יש להם ירושה קדושת אבות, וזהו דאמר ממלכת 'כהנים':

וישב משה את דברי העם אל ה' (יט, ח).
 עיין באור החיים שפירש דחס ושלום דלא בדרך תשובה החזיר משה דברי ישראל להשם, כי הוא יתברך אין צריך לתשובתו, והוא יודע מלבות בני אדם, רק משה סיפר דברי ישראל לפני השם לחבבן לפני המקום, וסיפר דבריהם האיך שהקדימו נעשה לנשמע.

ויש לומר עוד בזה, דמשה הסתכל בתשובת ישראל דהקדימו נעשה לנשמע, וזהו דבר פליאה שאין בני אדם יכולים להשיגו זולת כח אלהים, כמו דאיתא במדרש (עי' שבת פח, א; ילקוט שמעוני שמות רמז רעז) מי גילה רז זה לבני שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (תהלים קג, כ) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע כו', מעיקרא עושים והדר לשמוע. והם כווננו למטה בני ישראל אלו הדיבורים, והבין משה שזה אין דברי עצמם, אלא רוח ה' דיבר בם ומלתו על לשונם לו, שהשכינה בעצמה היה מדברת מתוך גרונם של כל אחד מישראל תשובה זו נעשה ונשמע.

וזהו שכתוב וישב משה את דברי העם אל ה', רצה לומר לשהחזיר הדיבורים אל ה', שייחס הדיבורים הללו אל השם, רצה לומר שהשם בעצמו השיב זה ורצונו היה בכך שיקדימו נעשה לנשמע לו:

וגם כך יאמינו לעולם (יט, ט). פירש רש"י 'גם' בנביאים הכאים אחריו. נראה בסייעתא דשמיא, על פי דאיתא ברמב"ן ז"ל בפרשת משפטים (להלן כג, כ-כב), 'הנה אנכי שולח מלאך לפניך כו' ועשית את אשר אדבר', דרצה לומר שלא תשמע למלאך רק אם ידבר את אשר אני אדבר, מה שאין כן אם יאמר לך לעבור על מצוה ממצותי או לא תשמע לו. עד כאן, דברי פי חכם חן.

וזהו שאמר הכתוב וגם 'בך' יאמינו, וזהו ליה למימר וגם 'לך' יאמינו. לזה רמז רש"י כוונת הכתוב, דהנביאים הכאים אחריו, אם יהיה 'בך', בתוך תורתך, או יאמינו להם. ומדויק תיבת 'בך', רצה לומר אם יהיה בתוכך שלא יסירו מאתך.

וזה שרמז רש"י ז"ל בתיבת 'אחריו', שהוא לשון עצתך, כמאמר חכמינו ז"ל (ברכות סא, א) 'וילך מנוח אחרי אשתו' (שופטים יג, יא) אחרי עצתה, הרי ד'אחרי' הוא לשון עצה, ורצה לומר אם ילכו במצותיך, שמצות נקראים בזוהר הקדוש (ח"ב פכ, ב) עצות, עיטין דאורייתא, וכן מבואר ברמב"ם סוף הלכות תמורה

פ. וכן כתב רבינו בדרושים לשבועות ד"ה ונבאר הכתוב ועתה: פירוש כי יש ג' כתיבים, כתר תורה כהונה ומלכות, כתר מלכות אינו בירושה, וכתר תורה גם כן אינו בירושה, כתר כהונה הוא בירושה. ע"כ (וכנראה ר"ל רעם המלכות אינה בירושה, דהא צריך תנאים, שיהא הבן כשר וראוי לסלא מקום אבותיו, עי' רמב"ם פ"א מפלגים ה"ז, כסא"כ בתו כהנה דאין צריך כל תנאי והיא ירושה בעצם). פ. ע"פ לשון הכתוב ש"ב כג, ב: רוח ה' דבר כי ומלתו על לשונו. פ. ככל הדברים האלו כתב גם באוהב ישראל בפרשתין ד"ה וישב, ועי' בהקדמה לספרנו מה שצינונו בזה.

(פ"ד הי"ג), עיין מפסוק (משלי כב, שלישים במועצות אם יאמרו חס ו לא יא

ומתורין בזה, מה י הבטחה ע כל נביא ה' צריך מטה"ח ה"ז), אם יאמינו לו. ולפי מ ההבטחה שלא יאנ יסור הנביא מתורה בלאו הכי לא יועיל על זה התורה בפרי יקום ועל פי דרך חיד 'לעולם', דחו צ. ב), ומביא הרמ התורה פ"ט ה"ג), דאנו דברי תורה לפי ג אליהו בהר הכרמ הכמות, רשאיין לי אם מצוה לעבור נ משה לעולם, אין שאמר הכתוב וגם אימתי לא יאמינו רק אם הוא 'בך' 'לעולם' רצה לו שינהוג לעולם היו רק אם יצוה כפי ת

פ. ז"ל שם: אף על לו טעם חן לו טעם נ עצות מרחוק מגדול במועצות ודעת להודי והעד בהם שני

נביא שאינו לעולם רק לפי שעה, שומעין לו אף על פי שהוא נגד תורת משה, כיון שהוא לצורך שעה. ודו"ק:

L

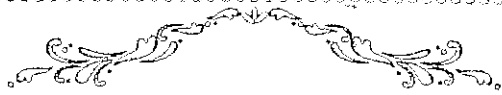
ויאמר ה' אל משה רד העד בעם כו' ויאמר משה אל ה' כו' ויאמר אליו ה' לך רד (יט, כא-כד). והנה רש"י ז"ל מפרש שמזרזין כו' לט. והנראה כן, דהנה משה רבינו עליו השלום היה מאמין בדברי הבורא יתברך באמונה גדולה ושלמה, והיה מקיים דברי הבורא יתברך תיכף כששמע הציווי מפי הבורא יתברך בזריות גדול. והנה משה רבינו עליו השלום היה סבור כמו שהוא מאמין לדברי הבורא יתברך, ואינו עובר על דבריו, כן האמונה וההנהגה בלב כל איש ישראל. ובאמת אין אנו במדריגה גדולה כמשה רבינו עליו השלום, אשר ידעו ה' פנים אל פנים כו' (דברים לד, ט), והיה רואה תמיד כל עת גדולת הבורא יתברך שמו, והיה לו אמונה חזקה לשמור הציווי אשר יצא מפי ה', ושלא לעבור חס ושלום על רצונו, כי היה תמיד דבוק בה' והיה במדריגה גדולה. וזהו הרמז בפסוק הנ"ל, ויאמר ה' אל משה רד העד בעם כו', ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות כו' כי אתה העדותה וגו', כלומר משה אמר אל ה' למה אשוב לומר עוד להם, כיון שצוית להם פעם אחד בודאי לא יעברו על דברך, כי זה היה זר בעיני משה שיהיה

(פ"ד הי"ג), עיין שם שמביא ראייה מפסוק (משלי כב, כ) הלא כתבתי לך שלישים במועצות כו' לח. מה שאין כן אם יאמרו חס ושלום לסור ממצותיך לא יאמינו להם.

ומתורין בזה, מה שקשה לכאורה למה לו הבטחה שיאמינו בנביאים, הלא כל נביא ה' צריך ליתן אות (ומכ"ס פ"ז מסוה"ת הי"ז), אם כן מחמת מופת שלו יאמינו לו. ולפי מה שכתבתי נוח, דזהו ההבטחה שלא יאמינו במופת רק אם לא יסור הנביא מתורת משה, מה שאין כן בלאו הכי לא יועיל המופת, כאשר הזהירה על זה התורה בפרשת ראה (דברים יג, ב) 'כי יקום בקרבך'.

ועל פי דרך חידוד אמת, נבאר תיבת 'לעולם', דחכמינו ז"ל אמרו (יבמות ז, ב), ומביא הרמב"ם בפסקיו (הל' יסודי התורה פ"ט ה"ג), דאם נביא מצוה לעבור על דברי תורה לפי שעה שהוצרך לו, כגון אליהו בהר הכרמל שהקריב בעת איסור הבמות, רשאים לשמוע לו, מה שאין כן אם מצוה לעבור על דבר מצוה של תורת משה לעולם, אין רשאים לשמוע לו. וזהו שאמר הכתוב 'וגם בך יאמינו', רצה לומר אימתי לא יאמינו בנביאים כפירוש רש"י, רק אם הוא 'בך', כפי תורתך, כנ"ל. 'לעולם' רצה לומר מה שיצוה הנביא שינהוג לעולם היפוך מתורתך לא יאמינו, רק אם יצוה כפי תורתך. מה שאין כן ציווי

פ"ל ז"ל שם: אף על פי שכל חוקי התורה גזירות הם כו' ראוי להתבונן בהן, וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם כו', וכל אלו הדברים כדי לכופף את יצרו ולתקן דעותיו, ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים, וכן הוא אומר 'הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמרם לשולחך'. ע"כ. פ"א ז"ל רש"י: 'לך רד' והעד בהם שנית, שמזרזין את האדם קודם מעשה וחוזרין ומזרזין אותו בשעת מעשה. ע"כ.

ספר

ערוגת הבשם

חידושי אגדה
על
חמשה חומשי תורה

אשר השאיר אחריו ברכה
הרב הגאון הצדיק המפורסים בכל קצווי ארץ
בתורתו וצדקתו חסידותו ופרישתו
מזן **מושה** בן הרב הגדול הצדיק חריף עצום
המפורסים בשם טוב מו"ה **עמרם** זצלה"ה

גרינוואלד

מק"ק טשארנא
בעהמ"ח ספרי ערוגת הבשם ועוד
שהיה אב"ד ור"מ בק"ק הומנא ובק"ק קליינווארדין
ואח"כ בק"ק הוסט יצ"ו
ושם חלקת מחוקק ספון

ספר ויקרא

נערך ונסדר על ידי
הרב אהרן שפירא
נאראל - בני ברק

יוצא לאור על ידי נכד המחבר
יהושע בהר"ר דוד גרינוואלד

ברוקלין
שנת תשע"א

זה מזה [ויקרא רבה ב ט]. ורלוימי במפרשים נאין
 חמדה למלני"ס] הכוונה, ללמד זכות שלא הורו
 הלכה בפני רבם, דהא לעצמו שפיר דמי, ולא
 הורו איש אל רעהו, כי אם כל אחד ואחד
 לעצמו. והנה, משה רבינו קנף עליהם מחמת
 שלא לקחו מוסר מנדב ואביהוא, והורו
 הוראה במקום רבם פעם שנית, דהוי ליה
 לשאלו את פי משה. והיינו דאמר להם
 'הנותרים', כיון שאחס נשארם, היה לכם
 להזהר, על פי מה שפירש רש"י בריש פרשת
 אחרי מות [ויקרא טו א].

אבל באמת י"ל, דבאמת לא הורו הלכה אלא
 לעצמן, וזה שפיר דמי. והראיה, כיון
 שראוי שיחקדש הבית ע"י אחד מאוהביו של
 מקום, א"כ הימכן שביום שעשו עבירה^{כו},
 ועדיין לא עשו תשובה, וכי הם רלוויים לקרבן
 אשה לה'. וזה שהשיב אהרן, היום הקריבו את
 חטאתם ואת עולתם, זה קאי על נדב ואביהוא
 שהם נעשו קרבן להשי"ת, ונתקדש הבית על
 ידם. וע"כ דזה לא חשוב מורה הלכה בפני
 רבו, דאי לא תימא הכי דזה הוא חטאת,
 הייטב בעיני ה'.

דרוש דרש משה י' טו חליין של תיבות,
 ויאפוד לו בו [ויקרא טו ז], חליין של
 פסוקים^{כו}, ו' דגמון [שם יא, מב] חליין של
 אותיות החורה [ראה קדושין ל א]. הנה, כל
 החורה כולה ענות מרחוק^{כו}, מתמים דעים
 ית"ש, ללכת בדרכיו ולדבקה בו, כמו שכתב

מח. כך מצויין בכל החומשים ובתיקונים, וראה שם
 בגמרא על הגליון שבבר העירו בדבר, ועיין עוד גליון
 הש"ס שבת נה, ב.
 מט. ראה זוהר הק' ח"ב פב, ב: דתנן שית מאת

שהוא הוכרח לקבל עליו המשרה הזאת מחמת
 מצות המקום ב"ה. ולכן בשכר זאת ניתנה לו
 כמו כן מצות משמרת תרומתי, דמרומו בו
 כמו כן עיני גשגב האמור. דהתרוממות הנפש
 הוא כשעוסקת במצות, ומחשבתה דבוקה
 ונקשרת בקשר עליון בשורשה. ומרומו בלשון
 'תרומה' שאמרו רז"ל [זוהר הק' פרשת ויקהל ח"ב
 ה, א] תרי ממאה, על דרך שפירשתי מאמר
 רז"ל [בין מנחות מג, ב וברש"י פס ד"ה מה] מה ה'
 חלקין שאל מעמך [דברים י, יב], אל תקרי 'מה'
 אלא 'מאה'. והן הם מ"ט אחוון דיחודא -
 שמע ישראל עם ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
 ועד. והוא כולל נפשו עמהם במסירות נפש,
 בצחינת [שיר השירים ה, ו] נפשי יאלה בדברו,
 יאלה נפשו באחד, יולאת וחזרת יולאת
 וחזרת^{כו}. והיינו משמרת תרומתי, דיהיה
 בכחו להיות בצחינת תרומה, ומכל מקום יהיה
 הכל בצחינת משמרת עמו, שיהא בכחו לעשות
 משמרת לתרומתי, וא"ש בס"ד.

ואת שעיר החטאת דרש דרש משה והנה
 שורף ויקצוף על אלעזר ועל איתמר
 בני אהרן הנותרים לאמר [י טו]. ונראה לי
 בס"ד, על פי מה שהקשה באור החיים [ויקרא
 י טו] הא גם אהרן הורה הלכה בפני משה
 רבו. ונראה לי בס"ד, באמת אמרינן
 (בסנהדרין) [שירובין סג א] דלעצמו שרי, ואין
 זה הוראה^{כו}, כן נראה לי. והנה, בנדב
 ואביהוא כתיב [במדבר טו, יט] ויקחו איש
 מחמתו, - איש מעצמו עשו, שלא נטלו ענה

מה. [והיינו פעמיים ג].
 טו. עיין שו"ע יו"ד רמב סעיף יב להלכה, דאסור
 להורות בפני רבו אף לבני ביתו.
 טז. [שהורו הלכה בפני רבן].

קב"ה, דהא
 ה'. אבל על
 יאלה מחשבתו
 ין צפה מלא
 . אבל אהרן
 לים מחשבתו
 ז לא יתערב
 את בשפתיו.
 גנים בשחית
 הכהנים הוא
 דוש [עין זוהר
 הכהנים הוא
 (ממלכות)
 הוא לרוב
 וחיך כיון
 ז"כ על כל
 רביעית יין,
 הרי כשנכנס
 יאל בשפתיו
 חשוב בשעת
 מקדש. ולכן
 הן שר על
 ת שמוי יין.

א"ל, דהנה,
 לא מצינו
 מתקוממים.
 דאהרן לרב
 ראוי מצד
 גדול, אלא

לך לעסוק
 מצוה. דאפילו
 יוסק בחלמוד

הרמב"ם ז"ל [הלכות תמורה פרק ד ה"ג ג], וגם
 בזה נטמן צרמו מוסר השכל. הנה אמרו רז"ל
 [ראה מד"א רבה פ"ח"ג נ"א, עד שאתה מתפלל
 שיכנסו דברי תורה בלבך, התפלל על אכילה
 ושחיה יתירה שלא יכנסו לתוך מעיך. וזה
 הרמז צו' דגחון חציין של אוחיות התורה,
 דע"י דממלא כרסו הוא פוחת והולך בהצנת
 דברי תורה לאמיתתן.]

← ועל דרך נחות י"ל, דזהו דמרגלי בפומי
 דרבנן ותלמידהון, לומר על סברה שאינו
 נכונה, שהיא סגרת הכרס, ועל כן בא הרמז
 בחציין של אוחיות התורה צו' דגחון.

← גם צמה דדרש דרש משה חציין של תורה
 בחיצות, נרמז מוסר השכל. דכמה
 פעמים האדם מטעה עצמו, ולמיטוט
 החצונות ופשוט במעשיו, הוא משטה
 עצמו וכסבור שכל דבריו נכונים ונאמנו
 מאוד. אבל באמת אמרו [לכות פרק ה משנה ג:],
 הפך זה, והפך זה, לזרין לחקור ולבחון גמי
 נסתרותיו מבלי לשטות עצמו. וכמה פעמים

ותלת עשר זני עיטא יהוב אורייתא לבר נש למהוי
 שלים במאריה, בגין דמאריה בעא לאוטבא ליה
 בעלמא דין ובעלמא דאתי, ויתיר בעלמא דאתי.
 ג. לשון הרמב"ם שם: אע"פ שכל חוקי התורה גזירות
 הם כמו שביארנו בסוף מעילה ראוי להתבונן בהן וכל
 מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם הרי אמרו
 חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים
 של כל חוקי התורה. ועיין קדושת לוי, פרשת יתרו
 ד"ה וגם כך יאמינו, שכתב, ורצה לומר, אם ילכו
 במצותיך, שמצות נקראים בזהר הקדוש עצות -
 עיטין דאורייתא, וכן מבואר ברמב"ם סוף הלכות
 תמורה עיין שם.
 נא. עיין תוס' בתובות קד, א ד"ה לא נהנתי. (ט"ז)
 גב. ראה אור הישר למהר"ם פאפיראש עמוד הנבו"ה

העולם מכניסין בלבו גדלות, עד שמקמין עיני
 שכלו, שלא להיות מביין על דרכיו. וכדאיתא
 בתנא דבי אליהו^ג אוי לו למי שהעולם
 מטעין צו. והנה, כתיב [דברים כג, ב] עד דרוש
 אחיך אוחו, ודרשו רז"ל [נ"ח סח, ב], דרשהו
 אם רמאי הוא, אם אינו רמאי. הכא גמי האי
 'דרוש' מתפרש על דרך זה. והיינו דמרומו
 בזה דחציין של חיצות, לעשות חקירה ודרישה
 ולהתבונן בעצמו בכל מכל כל, אז יצליח
 בצורה ויעשה חיל.

→ ותו בא הרמז בחציין של תורה בפסוקים,
 בפסוק ויאפוד לו צו. דהנה, עיקר הכל
 הוא שיהיה מעשיו זכים ונקיים מפניות
 וכוונות זרות. ואיתא בחובת הלצבות [שער יחוד
 המעשה פ"ו ג'] הוי זהיר שיהא מעשיך זכים,
 שמה שהוא זך אפילו מעט הוא רב, ורב
 בלתי זך הוא מעט. והנה אמרו רז"ל [ראה
 זכים סח, ב], אפוד מכפר על מחשבות עבודה
 זרה. וכדאמרו המפרשים^ג, וחשב אפדתו
 אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה [שמות כח, ט].

פרק יד, וראה בחוק לישראל פרשת בראשית ליום
 שלישי בחלק המוסר, משם מרגיעה רבי מאיר, וכן
 מביאו החיד"א בעבודת הקודש ציפורן שמיר אות ריו,
 ועיין אור המאיר ריש פרשת חוקת. וראה עוד בדברי
 רבינו בריש פרשת ויקהל, המאמר הרביעי, ובפרשת
 עקב על הפסוק וכל מדוי מצרים, שם מביאו רבינו
 בשם מרגנותא דרב מאיר.
 גג. ראה בדברי רבינו לעיל על הפסוק ויאמר משה זה
 הדבר, המאמר הרביעי, ובהערה כו שם.
 גד. עיין בפנים יפות שם, ח"ל: ויש רבו במ"ש וחשב
 אפודתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה, מפני שאמרו
 חז"ל בסוף פרק קמא דקידושין [ל"א, ב] שאין הקב"ה
 מצרף מחשבה רעה למעשה, הוין מהרהור ע"ז
 הקב"ה מצרפו למעשה, והיינו דאמר וחשב אפודתו

ו"ל דקאי גם על ו
 במחשבה זכה, שהיא
 עבודה שהיא זר אללו.
 שהוא גימטריא יח
 וכתיבתו^ג, דמן הלו
 נקיים כל מעשי המ
 בלמי זכים, עליו נאמ
 מפריד אלופ. על כן נ
 על מחשבות זרות על
 השי"ת הנ"ל בג

והא דכתיב ויאגור
 ויאפוד לו צו,
 כפול, כיון דכתיב
 האפוד, למה הוצרך
 צו. ולהנ"ל י"ל הכו
 שהכניס לתוך פנימיות
 הנ"ל, שהיא עבודתו צ
 לבדו. וזה הרמז צו
 התורה בפסוק זה, לכל
 נקיט מיהא פלגא צ
 בפסוקי התורה דייקאל,
 הא דפירש רש"י צפר
 ד"ה זאת חוקת, לפי ש
 מונין את ישראל לאמ
 ומה טעם יש בה. ד
 הוא מקטין אללו המז
 ואתר שכבר עשה המל
 מעשהו כדי להכניס צ
 דלמר, מה המלוא הזל

שמחשבת ע"ז היא כמעש
 והיינו דאמר ממנו יהיה ש
 גה. הו"ה אדנ"י.
 גו. ראה מרגנותא דרבי

מה טעם יש צה, כמה מוטעמים מעשיך. על כן אמר רחמנא, אין לך רשות להרהר אחריה.

והבא נמי צה הרמו בפסוקים, דהיינו לאחר שהפסיק קצת מלימודו, או הדרך מהיאר הרע להכניס בלבו מחשבות הנשואות. ועל כן נרמו בפסוק ויאפוד לו צו, דלרין להכניס במחשבתו ענין הנ"ל של ה'אפוד', דבא לכפר על מחשבת און אס ראה בלבו ואס כה יעשה, אפילו אס לא יעלה בידו כולו, על כל פנים חזיה של חורה - אמת אמת חפסיה להאי גברא [בכוח יד, ב"ן]. והשי"ת יסיס חלקינו בהוגי תורתו האמתיים,

אכ"ר. ל

וידבר אהרן אל משה הן היום הקריבו את המזאת וגו' ואבלתי המזאת היום הייטב בעיני ה', וישמע משה וייטב בעיניו [י, יר"כ]. פירש רש"י [שם י"ג ד"ה הייטב], אמר ליה אהרן, אס שמעת בקדשי שעה, אין לך להקל בקדשי דורות. י"ל, הא דמשה רבינו לא היו סלקא דעמיה לחלק בין דורות לשעה, דמשה רבינו היה איש אלקים, והיה למעלה מן הזמן, משום הכי לא עלה על דעתו השגה שיש לחלק בין דורות לשעה. ועל זה אמר ליה אהרן, דהס אינס במדרגה רמה כל כך, הן 'היום' דייקא - הקריבו, וכן ואכלתי מזאת 'היום' דייקא, בגדר הזמן,

מפרמישלאן וי"ע פרשת חוקת.

גז. לשון הגמרא שם: אמר רבה כל אמת אמת תפסיה להאי. וברש"י שם ד"ה כל אמת אמת תפסיה להאי, ריהטא של אמת תפסיה לזה.

וי"ל דקאי גם על מצות ומעשים שאינם במחשבה זכה, שהיא בחינת עבודה זרה, עבודה שהיא זר אללו. ומרמו בחינת 'אפוד', שהוא גימטריא יחוד השם כקריאתו וכתיבתו גי', למן ה'אפוד' לכיון במחשבתו בקיום כל מעשי המצות. ואס מחשבותיו בלתי זכיס, עליו נאמר [משלי עו, כח] ונרגן מפריד אלוף. על כן מרמו באפוד, שמכפר על מחשבות זרות על ידי זה נעשה יחוד השי"ת הנ"ל בגימטריא 'אפוד'.

והא דכתיב ויחגור אותו בחשב האפוד ויאפוד לו צו, ותמוה דבא הענין כפבל, כיון דכתיב ויחגור אותו בחשב האפוד, למה הוצרך לומר עוד ויאפוד לו צו. ולהנ"ל י"ל הכוונה, ויאפוד לו צו, שהכניס לחוך פנימיותו ענין סגולת האפוד הנ"ל, שהיא עבודתו במחשבה זכה בלתי לה' לבדו. וזה הרמו כמה שחליין של פסוקי התורה בפסוק זה, דכל הנוהר צוה הוי כאלו נקיט מיהא פלגא בידיה. ובא זה הרמו בפסוקי התורה דייקא, על דרך שמפרשים"ה הא דפירש רש"י בפרשת חקת [במדבר י"ג, ב ד"ה זאת חוקת], לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לאמר, מה המצוה הזאת, ומה טעם יש צה. דקודם עשיית המצוה, הוא מקטין אללו המצוה כדי להתרשל צה, ואחר שכבר עשה המצוה, הוא מגדיל בעיניו מעשהו כדי להכניס בלבו התפארות. והיינו לאמר, מה המצוה הזאת, ואח"כ הוא אומר,

שמחשבת ע"ז היא כמעשה לכפר על מחשבת ע"ז, והיינו דאמר ממנו יהיה שהוא חשוב כמעשה עצמו. גה. הוי"ה אדנ"י.

גז. ראה מרגינתא דרבי מאיר לתרה"ק רבי מאיר

מסמין עיני
וכדליתא
שהעולם
עד דרוש
דרשהו
נמי הא
דמרמו
ודרישה
אז ילתי

בפסוקים,
עיקר הכל
מפניות
[שער יחא]
אין זכיס,
רב, ורב
הנ"ל נאה
עבודה
אפדמו
[ח, כח].

גשית ליום
מאיר, וכן
האות ריו,
עוד בדברי
ובפרשת
היא רבינו

ה משה זה

י"ש וחשב
נני שאמרו
הן הקב"ה
החור ע"ז
ב אפודתו

ספר

מרגניתא דר מאיר

מרננתי דלית להו סימי דגרים העומדים ברומו של עולם .
שיצאו מפום ממלל רברבין . אור המאיר מסוף העולם
ועד סופו . דין גליא רזיא . עמיקא וממירא :

רבינו מאיר מפרעמישליין זי"ע .

דקומי תורה יחסידות . אשר היו למאורות . עריבים ומתוקים .
שבעתים מזוקקים . עם שיחותיו הסהורות , יקרות והמידות .
אלהים ואנשים כשמחות . ומכתבים קדושים . מצגם כחיי רבינו
הקדוש ואחיו וחתנו הרח"צ זי"ע :

בהוצאת בית כסתר ספרים עתיקים וחדשים .

מכון להוצאת ספרים
אור-הספר
ירושלים

שנת תרפ"ז לס"ק

אשרן שלא שינה כלל רק כמו שהיה מקודם
כן לא נתפעל כלום בלבו גם עתה (ספר
שפתי זריקים) :

פ' חוקת. זאת חוקת החורה פרש"י ז"ל

לפי שקשטן וכו' מוגין את
ישראל מה המלוה הזאת ומה טעם יש בה
לפיכך כחב' בה חוקה נזירה היא מלפני אין
לך רשות להרהר אחרי' אמר הרמז"ל כי
בשעה שאדם רוצה לעשות איזה מלוה מיד
בא אליו הי"ר בטענת מה המלוה הזאת פי'
מה שתעשה כעת אינה מלוה ואינה נחשבת
כלום לפני הקב"ה להחלישו מעשות מלוה.
אבל אם כבר עשה המלוה אז יבא אליו
הי"ר בטענת מה טעם יש בה ר"ל שמכנים
בו גאווה שטעם טעם מלוה רבתי כזו. וזה
כוונת רש"י בדברי קדשו מה המלוה הזאת
ומה טעם יש בה מה שמונה את ישראל
קודם עשייתה ואח"כ. והטעם לזה כחב'
רש"י ז"ל על הטענה דקודם עשיית המלוה
חשיב נזירה היא מלפני כך לזה המלך ועל
הטענה שאחר עשי' השבחו אין לך רשות
להרהר אחרי' (בספר מעשה יחיאל) :

פ' בלק. וירא בלק בן לפור. שמעתי

מפי הישיש ר' יוסף בן ברוך
ע"ה כי בפעם אחת בפרשת בלק הי' אלל
הרמז"ל והיה עמו שם רב אחד ירא שמים
אשר לא היה למדן גדול ועלה הרב ההוא
למורה במקום כהן וקודם שהתחיל ברכת
המורה אמר לו הרמז"ל אשאל אותך שאלה
קטנה קודם הברכה מה היה בלק יהודי או
גוי ענה הרב מסתמא דבר ידוע היה כי סי'
גוי מעם מואב ושאל אותו הרמז"ל איך אמור
לי הטעם מדוע נקראה סדרה אחת שבמורה
הקדושה על שם גוי זה פרשת בלק. ולא ידע
הרב מה לענות. אמר הרמז"ל אנכי אומר
סירוק על זה ופהח ואמר פעם אחת הלכנו
אני וחבירי יחד אל רבינו ר' מרדכי מקרעמניץ
זל"ה והוא היה נהג עלינו מטר נורא
בהיותנו על הדרך וככל רגע נתחזק בגשם

21

עד כמעט שפרחה נשמתינו מגודל הקור
והלחוח והפשוטו איזה בית ליכנס בו עד כי
אחרי רוב הליכה מלאנו בית אחד ונכנסנו
בחוכו ומלאנו בו גוי אחד שדר בלוחו בית
והתחלנו לחזור לאחרינו ולא אלינו הגוי וביקש
מאתנו אל נא העברו מעלי בלי לינה ונתן
לנו לינה לילה טובה מאד ובבוקר השכמנו
לדרכינו ובשעת הליכה נפלה מחלוקת ביני
ובין חבירי כי חבירי אמר בלשון זה דאם
איז איין ערליכער גוי ואנכי אמרתי כי אינו
נכון לומר כן רק איין אומערליכער גוי
ונשאר בינינו כי נשאל את פי רבינו מקרעמניץ
ז"ל ועם מי שיסכים כן יקום. וכאשר באנו
לרבינו ז"ל אמר אלי אמור מאיר אתה
מנא לך מדברי הסופ"ק שהוא איין אומערליכער
גוי ומיד אמרתי ע"פ מאמר רשב"י בב"ר
פ' וישלח פליג' שאמר הלכה היא בידוע
שעשו שונא ליעקב אלא וכו' אי"כ לפ"ז אם
ההלכה היא שעשו שונא ליעקב ובכן אם
היה הגוי ההוא מרחק אותנו היה עושה
כהלכה ואזי ראוי היה לומר עליו איין ערליכער
גוי אבל הגוי הזה קירב אותנו בכל מיני
התקרבות ועשה שלא כהלכה אי"כ הוא איין
אומערליכער גוי כי עשה שלא כהלכתו ואז
אמר רבינו ז"ל כי הדרך אחי. והנה גם כאן
חמים גדולה על בלק שבטח ידע מאזהרה
שנוהרנו על חזר את מואב אי"כ על מה
ולמה שבר את בלעם לקלל אותנו הלא לא
היה לו מה לירא מפנינו אלא הוא היה
מוכרח לעשות כהלכתו הנ"ל הלכה שעשו
שונא ליעקב ואי"כ היה בלק איין ערליכער
גוי על כן התחלה הסדרה בשם בלק כי
היה איין ערליכער גוי און מיט איין ערליכען
גוי מעט מעט אנהייבין די סדרה (ד"מ) :
וייען בלעם ויאמר אם יסן לי בלק מלא
ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את
פי ה' לעשות קטנה או גדולה בפי חבדי
אבות מביא שאמר הרמז"ל הנה ידוע כי שם
אלקים הוא דין ושם אל מאלהים הוא רחמים
חסד אל כל היזם ושם הוי"ה ב"ה הוא
רחמים

